

Sobre els límits, els marges i les fronteres del cinema contemporani. Un cicle sobre la necessitat de recuperar la memòria. (II)

Josep Franco i Giner

El cicle que veïrem el mes de novembre passat, on es projectaren quatre films de la dècada dels noranta, en dimecres successius, volia aportar a aquest espai de cinema ètic, clàssic per excel·lència, unes petites mostres de cinema contemporani. Vostès podrien pensar tot d'una que tampoc era per tant, que tanta diferència no podia hi haver entre una forma d'entendre el cinema, la clàssica, i una altra, l'anomenat contemporani. Fins i tot si pensem que un dels clàssics més clàssics, de l'any 1941, *Ciudadà Kane* és la porta d'entrada del cinema contemporani. Segurament és una qüestió de graus, d'hàbits més o manco consolidats, i així podríem establir la primera diferència dient que en el clàssic la norma esdevé regla d'or inquebrantable. Els usos i els costums acaben inscrivint-se en els murs de pedra dels estudis de Hollywood. I aquests usos i costums són els que han conformat l'aparell del clàssic entre els anys trenta i seixanta, la seva ètica, els seus hàbits.

Bàsicament eren: un sistema de producció d'estudis, d'*star system* pel que fa als actors; divisió del treball a la manera d'una fàbrica de producció de cotxes i conseqüent estandardització del producte final, classificat per gèneres; una línia de continuïtat manifesta en la forma fílmica, de manera que la narració fos coherent, adequada, correcta i cohesionada; un final amb clausura que esgotés el deliri del públic i tancara les seves expectatives en els límits mateixos del film; una proposta de sentit compartit amb voluntat socialitzant, global i vàlida per al món occidental en la seva completud, etcètera. En definitiva, una proposta ideològica i estètica sense es-

clertes ni badadures per on s'escolés la més mínima quantitat de significat. La cosa, però, segons com era vista i amb quines eines era travessada, no resistia una anàlisi del discurs interdisciplinari. Els anys seixanta, just en el moment en que aquesta proposta ètica comença a trontollar, els estudis sobre el cinema i les mirades analítiques que s'hi amorren, sota el genèric d'estudis culturals i a l'empara de tota una sèrie de fragments metodològics diversos, psicoanàlisis, feminismes, estructuralismes, semiòtiques, comencen a elaborar la seva particular dissecció del cadàver: enlloc de mapes de conjunt i visions globals d'u-

evidència que és possible elaborar un text cinematogràfic en què la transgressió de totes les normes no porte associada la pèrdua de la memòria. La caiguda de les estructures de referència, caiguda aparent, la mort de la raó monumental, de l'arxiu gegantí d'hàbits i ètiques inqüestionables, ens obligava, precisament, a recuperar la memòria.

El cinema contemporani, en sortir dels marges acollidors del sistema d'estudis, renuncia a la continuïtat del raccord, a la clausura narrativa, a la pau del sentit unicorde. La necessitat de la memòria, títol de la primera ponència del professor Juan Miguel Company, caminava en

na escola, un gènere o un autor, o de la construcció de la HISTÒRIA del cinema, s'ocupen i s'interessen per les regles provisionals que permeten el trànsit del sentit, de les condicions de possibilitat d'aquest i de la seva interrupció. Interessarà, a partir d'aquests anys, focalitzar l'anàlisi i mostrar, potser, com de feixuga és la presència del significat, si no volíem fer-lo encabir en la tranquil·la transició del flux sense fi d'allò clàssic. El cinema d'aquests anys, així com el discurs que se n'ocupa, posa en

la línia de revisitar els límits, els marges i les fronteres del cinema contemporani. Una necessitat, també, de conèixer els textos des de dins, de comentar-los respectant el màxim la seva forma, el seu significat, la seva manera de ser 'altres' ostensivament i deixar-los lliures de pertànyer a cap sèrie reductora. I tot això fet amb una escrupolosa mirada crítica i deconstructiva que a l'ensems es deixa arravatar i seduir per l'objecte d'estudi. Una mirada que esborra els mateixos límits de què s'ocupa. ■